

Strnádka malá (*Emberiza pusilla*): nový druh avifauny Slovenska

Little Bunting (Emberiza pusilla): a new species in the avifauna of Slovakia

Dušan KERESTÚR

Rúbanisko III / 20, 98403 Lučenec, Slovensko; e-mail: chocatabras@gmail.com

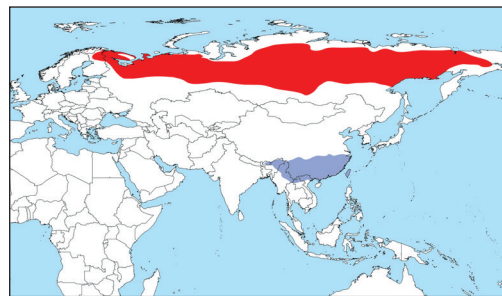
Abstract. *The Little Bunting (Emberiza pusilla) was recorded for the first time in Slovakia. One specimen of the species was mist-netted at the Béter marsh near the town of Lučenec, S Slovakia, on September 29, 2016. Occurrences of the specimen in other European countries are discussed.*

Key words: *Little Bunting, Emberiza pusilla, first record, Slovakia*

Strnádka malá (*Emberiza pusilla* Pallas, 1776) je druhom so sibírskeho typom rozšírenia. Hniezdi od severovýchodnej časti Škandinávského polostrova, smerom na východ, v širokom páse cez Sibír a ruský ďaleký východ, až po tichomorské pobrežie (Cramp & Perrins 1998). V posledných desaťročiach sa jej hniezdny areál rozširuje smerom na severozápad do Švédska a Nórska. Jej zimoviskom je rozsiahle územie od severu Indického subkontinentu až po juhovýchodnú Áziu (obr. 1). Ojedinelé vtáky zaletujú každoročne do západnej Európy, početnejšie sú výskyt hlavne na Britských ostrovoch a priamo na západnom pobreží (Holandsko, Belgicko, Francúzsko a i.). Menej početne býva druh zaznamenaný v juhozápadnej Európe a aj v severnej Afrike a zriedkavé sú tiež pozorovania zo strednej Európy. Väčšina európskych záznamov je z obdobia po vyhniezdení a jeseňnej migrácie.

Dňa 24. 9. 2016 o 7:30 hod. som počas odchyty vtákov do nárazových sietí na močiaru Béter pri Lučenci (48°18'52" s. z. š., 19°41'07" v. z. d., 178,5 m n. m., 17,2 ha, Kerestúr &

Mojžiš (2008)) vybral pri kontrole zo spodného vaku siete spevavca, ktorý sa mi na prvý pohľad zdal menší ako strnádka trstinová (*Emberiza schoeniclus*), ktoré boli počas tohto odchyty dominantným druhom. Celkovým vzhľadom sa vták podobal tomuto druhu ale hneď ma zaujalo viacero znakov, ktorými sa od strnádky trstinovej odlišoval. Bol to hlavne výrazný rozdiel vo

Obr. 1. Hniezdne rozšírenie a zimoviská *Emberiza pusilla* (BirdLife International & NatureServe 2015). Červená = hniezdny areál, modrá = zimoviská.

Fig. 1. Breeding and winter range of *Emberiza pusilla* (BirdLife International & NatureServe 2015). Red = breeding range, blue = winter range.

Obr. 2. Odchytený jedinec *Emberiza pusilla* (foto autor).
Fig. 2. Mist-netted specimen of *Emberiza pusilla* (photo by author).

Obr. 3. Detail hlavy s proporčne trochu dlhším zobákom s viditeľným typickým priamym tvarom hornej čeľuste (foto autor).
Fig. 3. Detail of head with proportionately somewhat longer bill with straight culmen (photo by author).

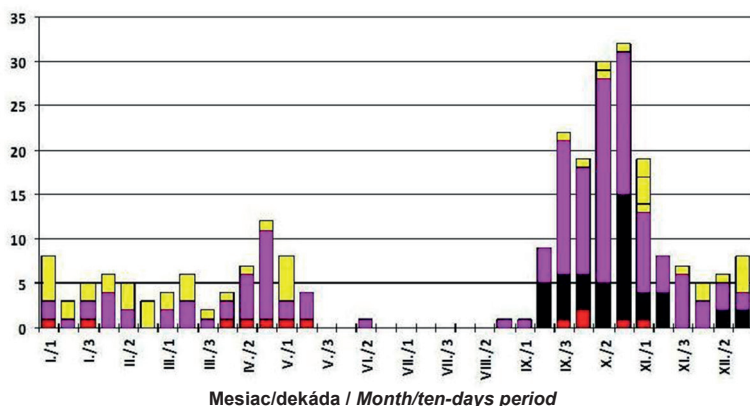
veľkosti, menší, špicatý zobák s rovnou hornou čeľusťou a tenšie, slabšie nohy ružovkastej farby (obr. 2 – 4). S druhom som mal nedávne skúsenosti z krúžkovateľského stacionáru pri jazere Bajkal, kde patril pri odchytoch k dominantným druhom.

Vták bol odchytený do nárazovej siete, ktorá bola umiestnená v suchej časti močiara v riedkom poraste pálky širokolistej (*Typha latifolia*). Pri sieti bol umiestnený MP3 prehrávač, ktorý prehrával hlas ľabtušky červenohrdlej (*Anthus*

Obr. 4. Porovnanie veľkosti *Emberiza pusilla* a *Emberiza schoeniclus*.
Fig. 4. Size comparison of *Emberiza pusilla* and *Emberiza schoeniclus*.

cervinus). Je pravdepodobné, že vtáka prilákal prehrávaný hlas druhu, s ktorým na severe Európy a Ázie zdieľa tie isté hniezdiská. Neskôr pri krúžkovaní som si jedinca detailne prezrel

Obr. 5. Doba výskytu *Emberiza pusilla* v Európe počas roku podľa údajov európskych faunistických komisií do roku 2016 (spracoval: Martin Vavřík, Česká faunistická komisia). Čierna farba – mladé jedince (1K), červená – dospelí (+1K), fialová – neurčený vek, žltá – jedince, ktoré sa zdržali z predchádzajúcej dekády mesiaca.

Fig. 5. Time of occurrence of *Emberiza pusilla* in Europe during year according to data from rarities committees of European countries until 2016 (compiled by: Martin Vavřík, Czech Rarities Committee). Black – juvenile (1K), red – adult (+1K), purple – undetermined age, yellow – stay from last ten-day period of month.

a porovnal ho s údajmi v príručke krúžkovaťeľa (Svensson 1998). Namerané hodnoty a aj formula krídla sa zhodovali (krídlo 70/70 mm, celková dĺžka tela 131 mm, zárez na 3. PL 18 mm, zárez na 5. PL 15 mm). Jedinca som podľa celkového sfarbenia a opotrebenia chvostových pier a primárnych letiek určil ako tohtoročného vtáka (1K). Nakoniec som ho fotograficky zdokumentoval a pustil.

Ide o prvý potvrdený výskyt druhu v rámci Slovenska. Je pravdepodobné, že sa druh vyskytuje častejšie, jeho výzor veľmi podobný strnádke trstinovej, ho však robí prehliadaným. Viackrát bolo zistené aj nocovanie v krdli-koch strnádok trstinových (Beaman & Madge 1998). Vzácné zaletuje aj do okolitých krajín susediacich so Slovenskom, najčastejšie bol zaznamenaný v Poľsku, odkiaľ sa udáva viac ako 20 výskytov (posledné z roku 2016, <http://clanga.pl>), v Českej republike bol zastihnutý 6 krát (posledné dva záznamy rovnako z roku 2016, <http://birds.cz>), v Maďarsku je záznamov 7 (<http://birding.hu>) a v Rakúsku 14 (<http://birdlife-afk.at>) (obr. 5). Ako už bolo spomenuté vyššie, každoročne sa vyskytuje na západe a severozápade Európy a na Britských ostrovoch, napr. v Británii bola strnádka malá do roku 1994 zaznamenaná 555 krát (neskôr už nebola britskou faunistickou komisiou (FK)

zaznamenávaná), ročne sa tu vyskytne priemerne 30 – 35 vtákov (Copete 2016). V roku 2016 bol druh pozorovaný vo viacerých štátoch Európy, v nezvyčajne vyššom počte, čo spôsobili pravdepodobne poveternostné podmienky alebo vysoká úspešnosť hniezdiacich vtákov. Podobne sa v tomto roku početnejšie vyskytli v Európe aj iné sibírske druhy vtákov (napr. *Prunella montanella*, *Phylloscopus schwarzi*, *Phylloscopus inornatus*).

Pod'akovanie

Za poskytnutie údajov z okolitých krajín ďakujem M. Vavříkovi (Faunistická komise ČSO, Česká republika), A. Selméczí Kovácsovi (MME Nomenclator, Maďarsko) a M. Molnárovi (Maďarsko); anonymným recenzentom za pripomienky k rukopisu a B. Jarčuškovi za pomoc s mapou.

Literatúra

- BEAMAN M. & MADGE S. 1998: Guide encyclopédique des oiseaux du Paléarctique occidental. — Nathan, Paris, France.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL & NATURESERVE 2015: Bird species distribution maps of the world. — BirdLife International, Cambridge, UK and NatureServe, Arlington, USA.
- COPETE J. L. 2016. Little Bunting (*Emberiza pusilla*). — Pp.: 534–525. In: DEL HOYO J., ELLIOT A., SARGATAL J.,

- CHRISTIE D. A. & DE JUANA E. (eds.): Handbook of the birds of the world, Vol. 16. Lynx Edicions, Barcelona.
- CRAMP S. & PERRINS C. M. 1994: The birds of the Western Palearctic, Vol 8. — Oxford University Press, Oxford.
- KERESTÚR D. & MOJŽIŠ M. 2008: Vtáctvo močiara pri Béteri (Lučenec, Stredné Slovensko) v rokoch 1991 – 2008. — Tichodroma 20: 155–160.
- SVENSSON L. 1998: Guía para la identificación de los passeriformes europeos. — Sociedad Española de Ornitología/BirdLife, Madrid.

Došlo: 2. 1. 2017
Prijaté: 24. 1. 2017
Online: 19. 2. 2017